

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

Mihael,

po božji milosti in po božjem usmiljenju knez in škof Lavantinski, prisednik prestola Njih svetosti, velikokrižnik cesarskega avstrijskega Franc Jožefovega reda, doktor bogoslovja,

sporoča mnogočastiti duhovščini in vsem ljubim vernikom svoje škofije pozdrav, blagoslov in vse dobro od Boga Očeta in Sina v edinosti svetega Duha!

(Dalje).

Preljubi v Gospodu!

Lepo kakor pomladansko jutro je vzhajal spominja vredni dan 8. decembra 1854 nad večnim Rimom, čigar prebivalci in gostoljubno sprejeti božjepetniki so v gostih trumah hiteli v veličastno cerkev sv. Petra, radostno pričakovaje prihodnjih reči. Papež Pij IX., slavnega spominja, so šli, obkroženi od častitljivega starejšinstva kardinalov, patriarhov in primatov, nadškofov in škofov, prelatov pa svetnih in redovnih duhovnikov, gotovo nad tisoč iz vseh krajev sveta, so šli, pravim, v sijajnem sprevodu v vatikansko baziliko sv. Petra.

Ko se je tu pri slovesni višeduhovniški maši odpel sveti evangelj v latinskem, grškem in armenskem jeziku, stopi najstarejši kardinal z latinskim, z grškim in z armenskim nadškofoom najspoštljiveje tja pred vidnega namestnika Jezusa Krista in ga prosi v imenu vesoljne katoliške Cerkve, da naj usliši katoličanov vroče prošnje, pa naj izpolni njih srčne želje, ter naj proglasi Marijo v njenem spočetju neoskrunjeno in brezmadežno.

In sveti oče, nad vse veseli enodušne želje krščanstva, pokleknejo z vsemi duhovniki, da poprosijo pomoči svetega Duha. Častitljivo pesem Veni, creator Spiritus bi moral sicer pope-

vati le papežev pevski zbor; toda nehoté se neštevilna množica ljudstva v nepremagljivi želji združi s pevskim zborom ter poje z največjim navdušenjem prekrasno prošnjo pesem. Ko je bilo petje končano, nastopi sveta tihota, in nepopisno ganjenje prešine vsa srca. Mnogim se udirajo solze veselja in notranjega ganjenja. Z angelskega grada doni močni topov grom, in iz tristo cerkvenih stolpov mogočno pojo zvonovi v veličajnem soglasju, ki je razveseljevalo nebo in zemljo.

Nato se vzdigne najvišji pastir in učenik svete Cerkve, papež Pij IX., s svojega prestola in z žarečim obrazom, z globoko ganjenim, od solzenja zamolklim glasom slovesno oznanil prevzvišeno versko resnico brezmadežnega spočetja Marijinega s temi-le besedami:

„V čast presvete nerazdeljene Trojice, v proslavo in počesčenje deviške Matere božje, v povišanje katoliške vere in v pospeševanje krščanske pobožnosti: v oblasti našega Gospoda Jezusa Krista, svetih apostolov Petra in Pavla in v svoji oblasti izrečemo, oznanimo in določimo, da je bila preblazena devica Marija po posebni milosti in prednosti, od vsegamogočnega Boga ji podeljeni z ozirom na zasluženja Jezusa Krista, odrešenika človeškega rodu, v prvem trenutku svojega spočetja čista ohranjena vsakega madeža izvirnega greha, to je od Boga razodeta resnica“^{*)}.

Kdo bi mogel dopovedati, bi mogel opisati, kakšna čuvstva je vzbudil ta nezmotljivi razglas brezmadežnega spočetja deviške matere božje

^{*)} Dr. M. Josef Scheeben, Handbuch der Dogmatik Freiburg im Breisgau, 1882. Tretji zvezek, str. 527—558.

Marije ne le v srcih vseh pričujočih vernikov, temveč tudi v srcih kristijanov vsega širnega katoliškega sveta? Ko je brzojav veseli glas raznesel iz Rima po vseh deželah, so vsi pravi Marijini otroci sprejeli blago vesti s pristrčno radostjo in ljubeznijo. Tako je n. pr. častljiva redovnica, dne 18. julija 1878 z naslovom „služabnice božje“ odlikovana Magdalena Solija Barat († 1865), ustanoviteljica družbe najsvetejšega Srca Jezusovega (Sacré Coeur), pisala ta dan, prenapolnjena srčne radosti: „Upajmo, da z razglasenjem verske resnice brezmadežnega spočetja napočijo za nas boljši časi. Brezmadežna Devica bo pristanišče v viharju. Nasa dolžnost pa je, trdneje verovati, iskreneje ljubiti in tako nadomeščati vse tiste, ki nečejo verovati in ljubiti“.

S slavnim dogmatiskim pismom papeža Pija IX. *Ineffabilis Deus* z dne 8. decembra 1854 je bilo končno kakor s pečatom nezmotljivega apostolskega učenitva veljavno potrjeno to, kar so o brezmadežnem spočetju Marijinem od starodavnih časov učili najmodrejši in najsvetejši cerkveni očetje in učeniki, in kar so vedno verovali globokoverni in pobožni kristjani. Prav slaven in sladek spomin razglasa te verske resnice bodi in ostani letos tekoči Marijin jubilej!

V naslednjem hočem natanje pojasniti temelj jubilejni slavnosti, to je zgoraj omenjeno versko resnico in hočem pokazati duhovno korist, ki se da posneti iz nje za dejansko življenje katoliškega kristjana.

Preden pa začnem razlagati le-ta zdaj ostro in splošno obvezni člen svete vere in nja dejansko porabo za krščansko življenje, pozdravim brez madeža izvirnega greha spočeto Devico z nadangelom Gabrielom — lepše je saj ne morem pozdraviti, kakor jo je pozdravil ta nebeski poslanec — Ave, Marija! Gratia plena! Ob enem prosim kot milosti polno pozdravljeno Gospo, naj nam zadobi milost, da o njenih veličastnih prednostih prav in dostojno mislimo, čutimo, govorimo in pišemo; pa da se njenega sijajnega krepostnega življenja s stanovitnim posnemanjem v ljubezni oklenemo!

Stori me vrednega, da te ljubim, o presveta Devica!

(Dalje prihodnjic.)

XI. nedelja po Binkoštih.

In prišel je skozi Sidon na galilejsko morje.
(Marko 7.)

Koliko potov je bilo našemu Odrešeniku ona 3 leta, ko je hodil po rojstveni deželi na vzgor in na vzdol, na desno in na levo. Hodil, da bi rojake učil in svaril, duše jim ranil in celil — a ob vsaki priliki in vselej v tolažbo bil vsem. Koliko korakov s svojimi dvanajsterimi apostoli po tej deželi ta 3 leta, da bi je to dōbo popolnoma uvežbal v globokoumnih naukih svoje sv. vere, da bi bili priča njegovim čudežnim dejanjem nad naravo; nad betežnim človeštvom; nad hudobnimi duhovi, ki so povzeli vse zadnje napore, da bi preprečili njegovo izveličalno delo; nad močjo smrti, ki jej je od našega očaka sem zapadlo človeštvo.

Bodo naj nam te Gospodnje hoje po domači deželi — in kar mu je bilo, kakor je to prav danes, korakov iz nje vun — bodo naj povod, da premislimo te trenutke tudi svoja pota, t. j. razna pota v štirih dōbah človeškega življenja ter sklenemo od slej do konca svojega bivanja na zemlji hoditi v svojih raznih starostih in poklicih le po onih, ki so prava in priporočilna.

*

Dragi! Bodi si poklica katerega si že bodi, bodi starosti kakoršne koli, vprašam te: Kam namerjaš svoje korake v življenju, kam greš? In: so li vsa ta tvoja pota svitla pota; vsa tvoja dejanja prozorna tako, da je ni zaznati grešne pege na tem tvojem potovanju skozi človeško življenje?

Otroški poslušalec! Vodijo te, blagor ti — tvoja pota po pisanih livadah, ob bistrih potokih, ob jasnih jezerih. Iz družbe tvojih soletnikov, ki se zbirate v vesele skupine — oj kako slatno se glasi vaše radostne pesmi glas, da doné ti sveži zvoki čez nižave in višave gori do planinskih vrhov. Srečni vi bivalci na mladostnih pokrajinah! Da so vam le zdravi vaši ljubi stariši, vaši ljudje — in v tem stanu, da vas morejo prerediti in odgojiti, potem vam ni znana postala še nobena zemska bol.

Potem si brezskrbno zapletate v rumene lasce cvetovja; potem je dežela, v koji vam je bivati, podobna tisti deželi „Eden“, v koji sta Bogu všeč, torej brezgrešno — zato zadovoljno — bivala pred grehom naša stariša Adam in Eva.

Mladeniški poslušalec; deklica poslušalka! Bistri se vajin duh. V rokah večjih in vestnih učiteljev ter učiteljic napredujeta na svoji poti, če vama je Bog daroval jasnega razuma, kar neverjetno brzim korakom. Otvarja se vama pogled v čudovito božje stvarstvo tu na zemlji. Vrata v vse vednosti se vama odpirajo, če so vaju stariši zmogli naravnati na to hasnovito pot. Kakor velikanska knjiga je razgrnjeno vse božje delovanje pred vajinimi strmečimi očmi. Iz teh del vun se vama v jasni luči dviga vsemogočni prst onega, ki je stvarnik ogromnim svetovom in stvarnik tiste najzadnje in prezirane rastlinice, ki je pa na dan priklicati ne zna tudi ne najumetnejši učenjak; onega, ki je modri stvarnik vaju obeh, vaju, ki vama je zažaril v vajino bitje onega bistrega duha, s kojim človek vlada vsemu ostalemu stvarstvu. O srečna vidva, če sta nepokvarjena tudi dušno; srečna — koliko gradov sta si v tej lepi življenjski dobi pač pozidala že v oblake!

Mož poslušalec — žena poslušalka! Skrbi, skrbi moré velikrat vajine korake tu na svetu. Ne več le za-se; za vso hišo, za številno skupino otrok vama je pogostih naporov. To béli lase; to včinja noči brez spanja; prav to pa posebno pelini srce, kadar vajini podaniki niti hvaležnosti ne poznajo za vajine trude. To boli, kadar se ti — mož in žena — mesto dobrohotnega priznanja za pošteno delo bridki meč nezahvale zasadi v tvojega duha. To boli, da te ne le na miru ne puste dobročinitelja svoje družine, svoje srenje, morda vsega svojega naroda — ne le na miru te ne puste, nego celo grde. Grde zato, ker si si usodil zlatim ukom bistriti glave narodovih otrok; vcepljati si se jim upal lepih človeških šeg — da jim tem načinom vglajeneje postane po svetu pot; upal si se narodovitejšim načinom razkrivati jim svet odrešilnih krščanskih resnic. — To boli, ko

svesta si svojega blagodejstvenega delovanja gledati morata, kako se na vajine bližnjim v blagor posvečene poti — stélje trnje, če ne očitnim, vsaj skrivnim načinom. Trnje, akopram vama — ko vaju več ne bo — ta ali ona roka spominjskega cvetja potrese na vajini morda zelo zelo prezgodnji gomili. To vaju, častiti mož, častita žena, na vajini resni poti skozi življenje po pravici tako zelo boli. A brezstrašno tem potem naprej!

Starček poslušalec — starka poslušalka! Ledeni kaj ne, ledeni se vama v vajini duši in v vajinem srcu na tem vajinem dolgotrajnejem potovanju skozi leta našega živjenja? Goré in vrhove beli v zimskem času mrzli sneg. Tudi vama so pobeljeni senci; svitlo beli ste vajini glavi. O ne se sramovati te beline! Častna je siva glava, ki je v skrbeh bolj za druge nego za-se vdobila si golobjo belino. — Ali je pač veliko lepših prizorov v naravi nego ta, ko zimsko zahajajoče solnce obséva naših gorá snežne vrhove in je rdeči ter rdeči, da bi noben slikar — in ko bi bil Rafael Sanzio — tudi le približno ne mogel popolnoma posneti umotvorov tega čudežnega čopiča v božjih stvariteljnih rokah? Res, da ne bosta štela vidva veliko več zemskih pomladi; kmalu vama obema zaide solnce vajinega živjenja v božjo milost. — A prepričana bodita: po vajinem krščanskem delovanju na vseh potih vajinega dolgega živjenja se tam gori v obližju večnega Boga nebeškega veselja še krasneji venec razplete krog vajinih tu na zemlji v častnem delovanju osivelih glav.

* * *

Dragi! Otroci, vi brezskrbni potovalci po tem božjem svetu! O srečni vi, če vam duše ni omamil niti najrahleji kužni vzduh v tej vaši zlati življenjski dobi. Mladeniči! Dekleta! Zavida vredni potniki skozi livade živjenja po planem, po gorskih potih na višavah; po gladki zrcalini širnega morja. O da bi bila vsa ta vaša pota o teh vaših najlepših letih na tem svetu vselej jasna, nikedar temna pota: v veselje vašim starišem, vašim svojcem in vsem ljudem; v največe veselje pa vašim vestém. Može!

Žene! Vi ponosni potniki; ve ponosa vredne potovalke po tem božjem stvarjenju! Le krepko na poti naprej; le krepko v tem delovanju za drugih dušni in telesni blagor. Več ko vam nehvaležni svet polen nameče na pot, pravičnejša je — dobro si zapomnite — hasnoviteja in blagodejnejša je ta vaša pot skozi to dolino solza. Starček in starka! Čast vama, da sta se z milostjo borila za to, kar je pravo, dobro, lepo — sploh krščansko vse svoje dolgotrajne žive dni. Srečna, da sta si z milostjo božjo vedela ohraniti neobteženo dušo življenja ves čas. Prepričana bodita, da se vama vsaka kapljica tacega človeškega znoja pred Bogom v dragocen biser izpremeni.

„Vse je prav storil“ — (Mark. 7, 37.) tako vam o našem Gospodu, potujočem po deželi v svojem poklicu izpričuje današnji sv. evangelij. O, ko bi tudi vsa vaša pota — otroci, mladeniči, dekleta, možje, žene, starčki in starke — vsa vaša pota skozi življenje taka bila, da ste na njih prav storili vse. To vam moja želja in — če vam vest priča tako — v to vam danes moje častitanje! Amen.

Zatrite nekdanje cerkve in kapele ljubljanske.

10. Cerkev sv. Jožefa.

(Dolge.)

Služba božja.

Cerkve sv. Jožefa je bila v prvi vrsti s a m o s t a n s k a, namenjena torej najprej pobožnim opravilom oo. diskalceatov. Na njenem koru so se zbirali menihi k duhovnim molitvam; ob njenih oltarjih so opravljali najsvetejšo daritev.

Po polnoči se je oglasil zvon, ki je budil na jutranjice. V tihi noči se je razlegalo petje in moljenje na koru zbranih diskalceatov. Marsikdaj jih je motilo v tej nočni pobožnosti razgrajanje, vpitje in vriskanje pivcev z onostran ceste.

Tam, kjer je sedaj znamenje presv. Trojice na razkrižju Dunajske in Marije Terezije ceste, je stala o prihodu oo. diskalceatov krčma „na Ajdovščini“. Ta hišica je bila lastnina mestnega magistrata, ki jo je bil dal zgraditi l. 1633. Šum in hrup, ki se je pogostoma zglašal iz te

beznice, se nikakor ni skladal s pobožnimi molitvami v bližnji cerkvi sv. Jožefa, nego jih je neznansko motil. Bosači so si zelo prizadevali, da bi napravili mir v sosesčini, a ni šlo. Ko niso vsi opomini nič izdali, sklenil je kapitul s pri-trjenjem o. provincijala, da naj se krčma „na Ajdovščini“ kupi in poruši. Dne 22. malega travna 1690 so sklenili diskalceati z mestnim magistratom kupno pogodbo za 800 gld. nemške veljave. Magistratu je ostalo selišče, ki ga ne sme zazi-dati, menihi pa so si izgovorili gradivo podrte hiše. Za navrhek jim je dal magistrat se 5000 kosov zidne opeke. Tako so se diskalceati z lepa iznebili nadležne sosedje.

Bosi avguštinci niso zgradili svojega lepega svetisca zgolj za svojo porabo, nego prav posebno v prid vernega ljudstva.

Cerkve sv. Jožefa se je polnila čezdalje bolj zlasti od tedaj, ko je postal njen pomočnik zavetnik notranjih avstrijskih dežel. Dne 10. prosinca 1675 je pisal cesar Leopold ljubljanskemu škofu Jožetu grofu Rabatti, da je preslavnega rednika Zveličarjevega sv. očaka Jožefa izvolil za pomočnika svojim dednim deželam meječim z zakletim sovražnikom krščanstva. Priporočal mu je, da naj povsod pospešuje čiščenje sv. Jožefa. In res ga je pospeševal, saj je bil novi zavetnik avstrijskih dežel hkrati tudi škofov priprošnjik. V svoje nove pravice je stopil sv. Jožef o svojem godu dne 19. sušca 1675, ko so mu priredili v Ljubljani velikanski izprevod, ki se je pomikal iz stolne cerkve k diskalceatom. Za procesijo so nosili kip slavljenčev. Izprevod je spremljal škof z duhovščino in s plemstvom. V cerkvi sv. Jožefa je o tej priliki govoril glavni zgodovinar, dolenski arhidijakon Ivan Ludovik Schönlleben. Na drobno je opisal navale turške, ki jih je morala trpeti naša domovina; a sedaj bo močna — dejal je propovednik — ker imamo za najvišjega vojvodo sv. Jožeta in za najvišjo vojvodinjo Marijo; ona dva zapodita v beg sovražnike. Ko je zapel škof zahvalno pesem, zagrmeli so trikrat topovi na Gradu.

K diskalceatom so zahajali na službo božjo poleg predmeščanov zlasti kmetje iz Šiške in s Posavja. Tem so hoteli bosí avguštinci na Ajdovščini postreči z redno službo božjo združeno s slovensko propovedjo in s krščanskim naukom ob nedeljah

in zapovedanih praznikih. Diskalceati so v tem oziru večkrat potrkali pri škofijstvu za dovoljenje, a zaman.

Leta 1742. so zopet ponovili prošnjo, a pokopalo jo je protivje tedanjih ljubljanskih propovednikov boječih se za svoje poslušalce. Škofijstvo ni ugodilo diskalceatom trudečim se za stalno slovensko službo božjo, dasi je tedanji generalni vikar I v a n J a k o b S c h i l l i n g baje ponujal 150 gld. zato, da bi se založila ustanova za kateheze v cerkvi sv. Jožea in bi se iz obresti imenovane vsote nakupavali darovi. Takisto je bil prijazen diskalceatski nameri Schillingov naslednik Karol Peer.

Tudi škot Ernest grof Attems jim ni kar naravnost nasprotoval, vendar se ni mogel iznebiti nekaterih pomiselnosti o tej stvari. Bilo je o posvečevanju cerkve na Rožniku. Ko je bil škof dovršil sv. opravilo, krenil je v goste Pod Turen k o e. jezuitom, ki so imeli ondudaj letovišče. Na obedu je vprašal vladika tedanjega stolnega propovednika jezuita o. Ermela: Ali ne bodo propovedi oo. diskalceatov na škodo poslušalstvu stolne cerkve? Tedaj je o. Ermel zbral vse svoje govorniške moči in se odločno uprl zoper oznanjevanje božje besede v diskalceatski cerkvi, naglaševaje, da bi se na ta način odtegnilo mnogo poslušalcev stolni cerkvi. Menda je bila gorečnost o. Ermela prevelika. Visokega vprašalca ni preveril.

Tedaj je umrl solnograški škof grof Lichtenstein in ljubljanski vladika se je odpeljal k volitvi novega škofa v Solnograd. Pred odhodom je ostavil generalnemu vikarju nekatera naročila in med drugimi tudi to, da naj oo. diskalceati dokažejo, da z nameravanimi propovedmi ne oškodujejo nobene cerkve; hkrati naj naznanijo uro, kdaj jih mislijo imeti. Odgovor naj se pošlje škofu v Solnograd.

Diskalceati niso odlašali. Takoj so napravili spomenico škofu. Dokazali so mu, da njihova propovednika: nedeljski in prazniški nikakor ne bosta hodila v škodo niti stolnemu niti klariškemu govorniku. Če niso propovedi v bližnji frančiškanski in avguštinski cerkvi na škodo stolni propovednici, tem manj ji bodo na kvar diskalceatske propovedi v svetišču sv. Jožefa, kamor zahajajo večinoma okoličani in ki je bolj oddaljeno od stolnice, nego cerkvi Marijinega vnebovzvetja in oznanjenja. Diskalceati so zmagali. Dne

2. grudna 1747 je vslišal škof njihovo prošnjo dovolivši jim, da smejo v svoji cerkvi ob nedeljah in praznikih imeti stalno propoved v slovenskem jeziku od sedme do osme ure zjutraj. Škofijstvo jim je namignilo o tej priliki, da naj odbero za službo propovednikov take duhovne očete, ki bodo ondudaj se zbirajočemu večinoma kmetiškemu ljudstvu goreče in s pridom razlagali božjo besedo in ga zlasti v krščanskem nauku vzgajali marljivo, vztrajno in jasno.

Diskalceati so si takoj izvolili nedeljskega in prazniškega propovednika. Prvemu so naročili, da naj vsako nedeljo propoveduje tri četrti ure, nato pa naj četrt ure katehizuje, kakor je naročilo škofijstvo. Takisto naj ravna prazniški propovednik o vseh zapovedanih praznikih razen velikega četrta, Telovega, sv. Nikolaja škota, nedolžnih otročičev in sv. Silvestra. Te dni ni bilo govora ob imenovanju uri. Z rednimi propovedmi ob nedeljah in praznikih so pričeli diskalceati z novim letom 1748.

Kakor po drugih ljubljanskih cerkvah so bile običajne tudi pri oo. diskalceatih večkratne nemške propovedi. Spremljala jih je velika hiba: nedostaja poslušalcev. Pripetilo se je celo, da je moral nemški propovednik odstopiti, ker ni bilo nikogar, ki bi ga bil poslušal. Tako se je zgodilo na sv. Ivana evangelista dan leta 1771. v diskalceatski cerkvi.

(Dalje prihodnjic.)

Začetki krščanstva na Japonskem.

(Dalje.)

37. B l a ž e n i.

Za trpljenjem stopa slava.

Dne 7. malega srpana l. 1867. je sv. oče Pij IX. slovesno razglasil za blažene 205 japonskih mučenicov, ki so med l. 1611. in 1632. smrt storili za Krista. V častiti vrsti teh poslavljenecv se je nahajal tudi Karol Spinola, čegar delovanja na Japonskem smo se v tem sestavku obširneje spominjali. Med njimi je bilo mnogo duhovnikov: trintrideset jezuitov, dvajset dominikancev, osemnajst frančiškanov, pet bosih avguštincev. A tudi svetni ljudje vsakoršne starosti in obojnega spola so se zalesketali s sojem blaženstva krog zmagoslavnih glav.

Ti blaženi so krasna dika sv. kato-
liški cerkvi. Oj da bi njihovo bogoljubno živ-
ljenje in junaska smrt tudi nas izpodbudila, da
bi ljubili in vztrajno spoznavali tisto vero, ki so
zanjo oni toliko trpeli.

38. Z ognjem in mečem.

Za kratim Daifu Samom sta vladala dva
Jogun Sama. A trpljenje japonskih krščanov se
ni polajšalo. Do vrha je priklopelo, ko je zasel
leta 1631. cesarski prestol grozoviti Toksogun
Sama. On je prekosil nekdanja preganjalca
krščanske vere Nerona in Dioklecijana. Za nje-
gove sedemindvajsetletne vlade je tekla kri spo-
znovalcev Kristovih potokoma; zatiral jih je z
ognjem in mečem.

Kakor za Taiko Sama je bilo preganjanje
krščanov tudi sedaj sad podpihovanja. Kal-
vinski Holandjani in nekateri Angleži so ščuvali
Japonce zoper katoličane. Ven in ven so prežali,
kje bi se bil kak nov misijonar izkrcal na ja-
panski otokih. Vohunili so, kje bi bil skrit. Gorje
mu, ako so ga zasledili. Takoj so ga ovalidi
gosposki.

Podli Holandjani so po krivem zatožili ja-
panske krščane, da so se s Portugalci vred za-
rotili zoper cesarja hote ga vgonobiti. Njihovo
krivdo so dokazovali s ponarejenimi pismi, ki so
jih našli baje na neki portugalski ladiji.

Kakor obstreljen tiger je Toksogun Sama
tedaj neznansko vzdiviljal. „Smrt krščanom!“
tako se je razlegalo od konca do kraja po ve-
vesoljni japonski državi. Izšla je prepoved veleča,
da noben tujec razen Holandjanov in Kitajcev ne
sme stopiti na japonska tla.

(Dalje pride.)

P. B.

Iz domovine.

Popotni spominji na Dolensko.

„Lepa naša domovina.“

Hrvatska nar. pesem.

(Dalje.)

O šentviški podružni cerkvi Matere božje
na Muljavi piše zgodovinar Valvazor tako-le:
„Tukaj se vsako leto na praznik sv. Marka opravlja
cerkveni obhod v spominj, da so na ta dan
l. 1475. iz teh krajev zbrane kristijane napadli
Turki ter jih okoli 4.200 odgnali v barbarsko

suženjstvo!“ — Poizvedoval sem, kje bi bilo najti
kaj več zapisanega o tej za ta kraj strahoviti
katastrofi. Vpraševal sem tudi, kaj pripoveduje o
tem ustno izročilo; a dobil sem vedno in povsod
le odgovor: da se ne more o tem poizvedeti ni-
česa natančnega. Le nekdo mi je povedal, da je
bila taisti dan t. j. v praznik sv. Marka nekoč
procesija in ob enem tudi sejm na Muljavi. Kaže
se, da je temu res tako, ker se le o takih pri-
likah shaja tolika množica ljudstva. Sicer bi ne
bilo mogoče zajeti hkrati toliko ljudi, ker so
vender vasi raztresene, in bi se jih bilo moglo
mного rešiti z begom. Smemo pa poleg tega
soditi, da se nad štirisoč ljudi ni dalo kar tako
odgnati od ljubega doma kakor krotke ovce, marveč
da gotovo ni bilo brez obupnega upora, preli-
vanja krvi, krute morije. In ubogo ženstvo, ki je
zašlo takim krvoločnim, podivjanim samosilni-
kom v roke. Lahko si mislimo pa tudi strahoviti
krik, vpitje, milo klicanje na pomoč, obupno tar-
nanje, potoke krvavih solz. Sam gospod Bog
vč, kaj je še spremljevalo te strahovite prizore.
Uboge ljudi so turški trinogi brezdvombeno gnali
na nečloveški način preko hribov in dolin, po
tujih opustošenih krajih, lačne, žejne, opešane,
nepopisno strahoviti prihodnosti nasproti. Naj-
večja dobrotu tem revežem je mogla biti le —
hitra smrt. Človeku se še zdaj stresa srce brid-
kega sočutja in ježijo se mu lasje, ako si v duhu
predstavlja take grozne prizore! —

Pregovor vender meni: da čas celi rane in
da ljudje s časom pozabijo na vse, na dobro in
tudi na hudo. Ni se torej čuditi, če povem, da
se omenjena procesija na praznik sv. Marka na
Muljavi dan danes ne opravlja več; tudi to ni
znano, od kedaj se je opustila. Mōra pač že
dolgo biti. Približno lahko vemo, kateri časi so
bili takim pobožnostim najbolj neprijazni.

Povrnimo se za nekatere trenutke še nazaj
v Št. Vid. Nekedanje čase mi je bila večkrat pri-
lika, videti njegovo župno cerkev. Tako n. pr.
sem bil ondi l. 1844. uprav o času, ko je bila
dobila nov. krasne štiriglasne zvonove. Viseli so
še na pokopališču, in sicer na v to prirejenih
odrih (kozah) tako, da so že prihrkovali ž njimi.

Naj pripletem tu zgodovinsko črtico, ki bi
vtegnila katerega zanimati. Pričetnika prekrasnemu
zvonilu naše dežele sta bila naša preslavna ro-
jaka in prvaka v glasbenem oziru, rajni: Blaž
Potočnik, župnik v Št. Vidu nad Ljubljano, in

mož neumrlega spominja, slavnoznani stolni organist v Ljubljani, Gregor Rihar. Vzajemno sta namreč določila l. 1840. za Št. Vid harmonično štiriglasno zvonilo, ki je vglášeno: H, e, gis, h, ali pa nasprotno: h, gis, e, H. Kakor me je bil opozoril moj dobri prijatelj in sloveči organist šenvidski, Fran Volčič, po domače Mežnarjev France.

Med prvimi župnijami, ki so posnemale lepi zgled šentviške župnije nad Ljubljano, je bila njena sestra: Št. Vid ob Zatičini. Opomnim, da je akord vendar nekoliko spremenila ter odbrala si glasove H, d, g, H. Pozneje si je prav mnogo duhovnij po naši Kranjski in tudi po sosednih slovenskih deželah omislilo nova, štiriglasna zvonila; a spreminjati so jeli akorde; čim bolj pa se oddaljujejo od Potočnik-Riharjevega „originala“, tem slabše je. Vsaj moja malenkost je teh misli, katerih pa nikomur ne vsiljujem. Tega izrečno omenjam zato, da ne vstane vsled tega kak nepovoljen nasproten glas.

Fran Volčič je dalj časa poučeval prostovoljno zasebno ljudsko šolo v Št. Vidu in je slovel tudi kakor dober skladatelj. On je trdil, da se dá s temi glasovi pritrkovati arija „postilijonka“, ona namreč, ki so je trobili v starih časih nekedanjih poštvoniki, ali kakor smo jih imenovali: „postilijoni“.

Zadnjikrat sem bil v Št. Vidu l. 1858. Obiskal sem takrat mimogrede tedanjega župnika Josipa Poklukarja. Osebno znan sem bil z njim še od onega prijetnega časa, ko je pastiroval kakor župnik na Dobrovi poleg Ljubljane. Služboval je namreč takrat ondi moj dragi pobratim Andrej Praprotnik, zgledni učitelj in organist. Zveza z njim me je privedla pogostoma na Dobrovo. Poleg tega je bil ondi redno na šolskih počitnicah nečak in tedanji pravnik, poznejši deželni glavar dr. Josip Poklukar, s katerim sem se bil seznanil osebno tudi takrat. Kadarkoli sem prišel torej na Dobrovo, bilo je središče naše v župnišću. Kajti takrat je vladalo med duhovščino in učiteljstvom vse drugo, srčnejše razmerje, nego se to godi, žal! in prežal! naše dni ali v prid ali v pogubo vere ter naroda — odgovor na to vgone vsak šolarček, ki se je brati naučil. Seznanil sem se bil takrat osebno tudi še z drugim nečakom župnika Josipa Poklukarja, namreč z učiteljskim pripravnikom Antonom Slivnikom, ki je pa umrl že l. 1867. kakor učitelj prav v

dolenskem Št. Vidu v najlepši in najkrepkejši dobi svojih let. — Ker omenjam že šentviške šole, naj pristavim, da je ona slovela nekdaj kakor ena izmed prvih in najboljših ljudskih šol naše dežele. O njej bi se lahko pisala častna zgodovina. Ali je naše dni še na tako slovečem glasu, ni mi znano; preveč sem danes oddaljen od nje. A domačini tam to že gotovo dobro vedo. Dobrovitost tistokratne šentviške šole pa je zelo zelo pisati na rovaš tudi tam v upapolni moški dobi zamrlega župnika Matije Kulavica, brata sedanjemu ljubljanskemu proštu, prelatu dr. Ivan Kulavicu.*

Nepozaben mi je tamkajšnji konceltni izpit, ki sva se nalašč nanj iz Ljubljane dopeljala s poznejim k. s. Ivanom Zlatoustim. Dvanajstletna deklica — morda še živi — je reševala takrat točno in jasno najtežja zemljepisna vprašanja. Ta ista deklica je po navodu župnika Kulavica samostojno poučevala ob nedeljah po krščanskih naukih tudi odrastle, v šolo prihitele šentvišćane ob takih prilikah, ko župniku časa ni bilo.

Vrednik

Nadučitelj Jos. Levičnik

(Dalje pride.)

Iz sveta.

Družbe sv. Cirila in Metoda XIX. velika skupščina se vrši letos četrtek, 4. avgusta, v Žalcu savinjske doline na Štajerskem. Slovenci! Vabimo vas na vdeležbo to trdeč, da je ni slovenske družbe, ki bi presegala družbo sv. Cirila in Metoda v njeni vnemi za Boga, cesarja in domovino.

Družbe sv. Cirila in Metoda prvomestnik Tomo Zupan, podpredsednik Luka Svetec ter odbornik ravnatelj Ivan Šubic so se po soglasnem sklepu vodstvene seje 12. t. m. poklonili ljubljanskemu knezoškofu dr. Jegliču. Prosili so ga, naj bi kakor priznan družbin pospešitelj in dvakratni njen pokrovitelj primernim načinom vplival na svojo duhovščino, da bi ne le ona sama s trajno vnemo stala na strani družbi, ki ima v svojem programu vero, dinastični cut in vnemo za slovenski rod, nego bi pripravnim potem vplivala i na ljudstvo, da isto družbine blage namene bolj spozna in jo podpira ob raznih prilikah, če tudi le z malimi darovi. Ljudstvu je namreč le bolj malo znana, da si donaša koristi zlasti najrevnejšim slojem slovenskega naroda. Treba je zbrati vse moči v složno delovanje, da bo mogla družba trajno izpolnjevati svojo večno obsežnejo nalogo. — Družbine odposlanca je sprejel knezškof naj-

prijazneje; določno je povdarjal svoje simpatije do družbe, koje je pokazal koj, ko je došel v deželo, pokazal je tudi pozneje, ko je ob II. katoliškem shodu priporočal to družbo najprej z besedo in potem v tiskanem poročilu. — Premisljevati pa hoče kojkoj, kako bi nastopil najpripravnejo pot do svojega duhovstva ter vstregel tako intencijam onega vodstvenega sklepa, ki je napolnil do njega zgoraj znamovane 3 odposlance.

Nova maša pri zamorcih. Leta 1900. je bila lepa slovesnost v misijonu očetov od sv. Duha v Libreville v Afriki. Ondi je bil namreč prvi domačin Andrej Walker (skoro gotovo adoptivno ime) iz rodu Mpongves posvečen v mašnika ter je pel novo mašo. Številni svatje so došli zlasti Mpongvesčanje, ki so bili ponosni, da je eden domačinov postal mašnik. Ko je novoposvečenec stopil iz cerkve, pozdravila ga je množica urnebesno; od vseh strani so se zamorci potiskali častitat mu in ga prosit blagoslova. Slovesno novo mašo je novoposvečenec obhajal za teden dni jako veličastno. V velikem izprevedu so ga spremili v cerkev in njegova sestra Balaganga ga je pozdravila z lepo francosko pesmico. Ob stanovitem govoru o Breidelja, ki je opisal 50letno zgodovino tega misijona, so se solzili vsi ljudje. Dvesto zamorcev je iz rok mašnika zamorca prejelo sv. Rešnje Telo. Konečno je škof poklical še zamorski starki Emilijo Mbumbo in Marijo Vdar, ki ste 50 let bile ob roki sestram vzgajajočim zamorčke. Ko ste prišli pred oltar, nataknil je vsaki zlat prstan na roko v priznanje njunih zaslug in njunega lepega zgleda. To je bil dan radosti in ponosa za vse zamorce tiste pokrajine. — Novih maš navajeni Slovenec si le težko misliti more, kakošna da je bila ta zamorska nova maša. Dal Bog, da bi tudi iz Kamovega zaroda vstajalo čimdalje več delavcev za oni nesrečni narod, o kojem še vedno velja beseda Gospodova: Žetev je obilna, a delavcev malo.

Župnik Alojzij Kummer.

Zrnje.

Junakinja. V bretanjski vasi na Francoskem vse govori o junaškem činu Roze Here pogumne Bretonke. Otela je hrabra žena 14 mornarjem parnika Vespera življenje. Ta parnik se je bil namreč razbil dne 9. novembra 1903 ob nevarni obali pri Quessant. Zjutraj ob osmih je nabirala ribičeva žena Roza Here ribe lupače, ali vahnje zvane, o skalah. Kar začuje iz megle, ko se je jela dvigati, obupne klice na pomoč. Ko se je ozrla preko morja, vgladala je čoln z 14 možmi. Valovi so ga gnali med dolgo vrsto morskkih čeri. Vsak hip bi bil moral poginiti nebogljeni čoln. Mornarji si niso upali poskočiti v morje, veslali so na vso silo ter so na ves glas vpili na pomoč. Roza jim je dala z rokama znamenje, da jim hoče priti na pomoč. Nesrečniki so to umeli in so veslali, kolikor je bilo mogoče v slabi ladiji proti bregu. Roza je tekla do vzhajajočih čeri, v obleki skočila v šumeče valovje ter plavala proti čolnu. Tja dospevši je splezala na krov ter je osrčevala mornarje v svojem bretonskem jeziku. Francoščine ni bila vešča. Potem je prijela za krmilo ter je odvela čoln preko številnih nevarnih čeri. Ko so oteti stopili na kopno, spremila jih je Roza v vas. Tu je bil kapitan in ostalo moštvo parnika „Vesperi“. Vsi so domnevali, da se je onih štirinajst potopilo v čolnu. Po izvršeni nalogi se je priprostim načinom, kakor da bi nič ne bilo, vrnila Roza domov. Poroča se, da je otela že mnogo drugih ponesrečencev v enakih okoliščinah. Roza Here je kakor nova Judita v zgodovini pomorščakov.

Župnik Alojzij Kummer.

Pozor!

Iščejo se „Zgodnje Danice“ celotni letniki: 1887., 1899. in 1900. — vezani ali nevezani. Kdor jih more prodati, blagovoli naznaniti podpisanemu **vredništvu.**

„Danica“ izhaja vsak petek na celi pol in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrt leta 1 krono 50 vin. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej.

V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v tabakarni: Makso Brusovi, pred škofijo 12.